

From the Dayan's Desk #104

R. Yona Reiss

חנוכה שמח!

**From HaDorom: Teshuvos of HaRav Gedalia Dov Schwartz zt"l –
Orach Chaim**

(Not for Distribution or Circulation)

סימן א בענין חזרת הש"ץ

ב"ה

יום ד' לסי' שמיני תשנ"א

לכבוד ידידי ש"ב בן גיסי הבחור הנעלה הרב ראובן פופקה שיחי,

קבלתי מכתבך לפני פסט, אבל לא הייתה לי הזדמנות להשיב על שאלתו בענין סדר התפלה שם ב"טורו קאלעדז" (Touro College), כיון שהייתי מוטרד במילוי דפסחא כמוובן.

اعפ"י שיש מקום להאריך בהסברת כל העניין של חזרת הש"ץ, אך"פ שהציבור חשובים בקיאים, עיין בטור ובסוף"ע (או"ח סימן קכ"ד) ובפרט בבית יוסף שהביא שם תשובת הרמב"ם בענין תקנת חז"ל בחזרת הש"ץ. וכן עיין בבית יוסף (סימן רל"ב) מה שכabb מספר שבלי הלקט בענין צבור שדחקיקי ליה שעתא בגין שימושיו שהש"ץ אינו חוזר על כל התפלה. וכן הובא בשו"ע שם. ועיין גם בערוך השלחן שם ובסימן רל"ב מביא בסע' ו' מנהגנו במה שאנו קוראים "הויכע קדושה" בשעה דחוכה, והביא דעת האר"י זיל שהקפיד מאד וזכה שהציבור יתפללו כדרך עם הש"ץ בלחש ואח"כ يتפלל הש"ץ בקול רם כבכל התפלות וכו', ע"ש.

אמנם בסע' ז' כתוב העורך השולחן, שבביהכ"נ ובבבמה"ד שם נמצאים הרבה אנשים, ומובהתיים שהיו עשרה שייענו אמן, אז יש לש"ץ לחזור על כל התפלה בקול רם. אבל כשמתפללו בבית ויש מניין מצומצם, או אפילו מעט יותר, וכמה שימושים בחזרת הש"ץ ואין אומרים אמן, אז טוב יותר לעשות קדושה וכו', ע"ש דבריו בזה.

ולפי זה נראה, אדם אין ביטוח על הרבה יותר מן המניין עשרה וממהרים מטעם דוחק השעה, יש לקבוע הדרכ ש"הויכע קדושה". זכורני כאשר למדתי בישיבת רבינו יצחק אלחנן שהזמן של מנוחה קבוע בבית המדרש עשר דקות לפני שעה שלישית אחת"כ בסוף סדר השיעורים בישיבה קודם זמן התחלת

הדרות
ספר הליכות רגש

לימודי חול ב"קאלעדז", ואז התפללו מנהה כפי מנהג "הויבע קדושה", וכל זה
נעשה בפני הראשי ישיבה שהשתתפו בתפלה בלי שום פקפק. ומעשה רב.
והעיקר שצורך מעט בחלוקת בזה ולקבוע הנהגה מטודרת.
דרישת שלום להוריך שיחי, ואסיים עם ברכת כל טוב بعد הצלחתך התמידית
בכל אשר תפנה,
ברגשי ידידות,
גדלי דוב שוואראץ

סימן ב'

בעניין ששה מתפללי'ן בבית אבות

כ"ג מרוחשון תשס"ח

לכבוד ידידי הנעה הרה"ג ר' זאב שוסטק נ"י

לאחר בקשה מחייבת בסיבת אייחור מענה לשאלתו לפני זמן רב הנני בזה להשתדל לענות על שאלותיו בנוגע לענייני תפלה בבית מושב זקנים שמע"כ הוא המפקח הרוחני עליהם.

בדרכ' כלל מע"כ בשאלתו הוא בגדיר שאלת חכם חצי תשובה וכבר ביאר בסברתו שיש חילוק בין מניין עשרה בהנחת דבר שבקדושה לדין סוג של תפלה בצדקה. עיין ברמב"ם (הלי תפלה פ"ח הל' ד') ווז"ל "וכיצד היא תפלה הציבור יהיה אחד מתפלל בקהל רם והכל שומעים ואין עושין כן בפחות מעשרה גדולים ובני חורין. שליח הציבור אחד מהם. ואפי' היו מקצתן שכבר התפללו ויצאו ידי חובתן משלימים להם לעשרה והוא שייהי רוב העשרה שלא התפללו. וכן אין אומרים קדושה ולא קוראין בתורה וمبرכין לפניה ולא אחריה ולא מפטירין בנביאים אלא בעשרה. (הלי ה') וכן לא יהיה אחד מברך ברכת שמע והכל שומעון עונין אחריו אמן אלא בעשרה. וזה הוא הנקרה פורס על שמע. ואין אומרים קדיש אלא בעשרה. ואין הכהנים נושאים ידיהם אלא בעשרה והכהנים מן המניין שככל עשרה מישראל הם הנקרים עדה וכוכי", עכ"ל הרמב"ם בנווגע לעניינו.

ומה שכتب הרמב"ם "ואפי' היו מקצתן שכבר התפללו ויצאו ידי חובתן משלימים להם לעשרה והוא שייהי רוב העשרה שלא התפללו", ע"ש בכסף משנה שהראה מקום להר"ן בפרק הקורא את המgilah שציין למס' סופרים שהזכיר כמה שיטות אם צריכין שבעה או ששה ולפי דעת הכס"מ הרמב"ם פסק כי"א שם דבעינן רק ששה שלא התפללו. אמן ע"ש במס' מגילה דף כ"ג ע"ב בתוס' (ד"ה אין פורסין על שמע) שהביאו ג"כ ממש' סופרים כל הנ"ל וכן מתלמידי רשי"י דאפי' בשביל אחד שלא שמע יכולם הם לפרש על שמע וכוכי ע"ש. ועיין בהגחות מיימוניות שהזכיר הנ"ל ממש' סופרים וכותב עוד וז"ל שם באות ו' ...

הדרות
ספר הליבות רגש

ואומר רבינו טוביה שרבים נהגים להתפלל בשביל יחיד וראי' מאבל וחתן וכן במחוזר ויטרי ובשאלות דרב אחאי ע"כ מדברי הר"פ בס"ה הקצר עכ"ל. ולפי הניל' רוב שיטות מחייבים רוב מניין כדי ליקרא תפלה בצבור ויכולים לסמן על שהה שלא התפללו עם צירוף עוד אנשים שכבר התפללו כדי להיות מניין עשרה. ועי' בפי' צביון העמודים פי' מדויק על ספר המצוות הקצר (סמ"ק) סי' י"א (הערה פז) שמדובר עוד דברי רב טובייה הניל' בנוגע לתפלה בעשרה רק בשביל אי' שלא התפלל ובסוף דבריו מביא מה שהזכיר מבעל חי אדם (כלל י"ט סי' א') וז"ל: "דכ"ז רק לעניין יותר אמרת קדיש וקדושה, אבל תפלה בצבור לא הו' עד שייעמדו כל העשרה ביחיד להתפלל שמ"ע", ע"כ. וצריך לומר לפי הرمביים ושאר הראשונים הניל' אם יש רוב הו' כcolo ונקרא תפלה הצבורה.

הנה בנוגע לשאלת מע"כ לגבי הזקנים או אלו שא"א להתפלל בלשון הק' כבר נפסק להלכה בשוו"ע (או"ח סי' ק"א סע"י ד') שיכول להתפלל בכל לשון וע"ש במשנה ברורה ובביאור הלכה ביתר ביאור וסבירו עוד ברמב"ם (בפרק הניל' הל' ט) שהש"ץ מוציא את הרבאים ידי חובתן "במה דברים אמרוים שאינו יודע להתפלל אבל היודע איינו יוצא ידי חובתו אלא בתפלה עצמו" ע"ש. לכן ניל' היוצא מכל הניל' אם יש רוב שלא התפללו והם ג"כ בכלל איינו יודע להתפלל, הש"ץ יכול לעמוד ומוציא את החייבים ידי חובתן ואלו היודעין יכולים לענות בקדושה בtransliteration. ובליל ליכנס בכל הדקדוקים והפרטים בנוגע למצב הזקנים וחולמים במוסד הניל' יעשה מע"כ לפי חכמתו ופקחותו לפי המאורעות.

**אסיים בברכת כל טוב למע"כ ויתחזק ויתאמץ להמשיך בעבודתו הק'
בדרכי התורה והחסד,**

בלו"ג חפצה,
גדלי דוב שווארץ

סימן ג'

בקביעת מקום ארון הקודש בבית הכנסת

כ"ו ניסן תשמ"ח

שאלת:

בית הכנסת שאין לה מחיצה בין אנשים ונשים, ויש באזור בית הכנסת הרבה אנשים שמתפללים במדור התיכון של בית הכנסת במחיצה כשרה, ומקום ארון הקודש שם נמצא לצד דרום, ועשיו שנתרבו המתפללים שם ומרחיבים המקום למן זה, אם יעמידו מקום ארון הקודש במערב ממש, הבית הכנסת יהיה קטן מכדי להכיל את כל המתפללים באופן ראוי, ורק אם יעמידו את ארון הקודש לצד מזרח דרום יהיה מקום להכיל את כל המתפללים. נתעוררה השאלה, האם מותר להעמיד עשיין את ארון הקודש לא לצד מזרח ממש?

תשובה:

עיין בטור ושו"ע (או"ח סימן צ"ד) שפסקו עפ"י הגمراה בברכות (דף ל' ע"א) שצרכין להתפלל כנגד ארץ ישראל, ובמקומות שהם במערב ארץ ישראל, מתפללים למזרח, ע"ש בב"י בשם ר' יצחק אבוחב בענין פי' מצדדי שעמידתו צפון או לצדדים ופנוי למזרח, פרש"י להיפך שעמידתו למזרח ופנוי כלפי צפון או דרום ע"ש ועיין ברמ"א. ועיין לבוש ובב"ח שהביאו את דברי הלבוש שכותב: "כשמעמידין כותל המזרחי כנגד מזרחית דרוםית איתם בי תرتiya לטיבوتא דאיינו מחזיר פניו בשעת תפלה כנגד זריחת השמש ממש, וגם מחזיר פניו לא"י וב"ה וקדשי קדשים וכו'" ע"ש.

وعיין בשו"ת חותם סופר (או"ח סימן י"ט) שנשאל בזה והשיב, בדשות הדחק יכולין להעמידו שייהי יותר בקרנו דרוםית יותר מקרן מזרחית, אבל רק לצדדים לא, ע"ש. ובנידון דין נ"ל דחוץ ממה שמרחיבים מקום כשר לתפלה, לפי מפת הארץ העיר שיקאגה עומד על קו הרוחב לצפון במעלה 42 דיאגרי"ס וירושלים על קו 32 דיאגרי"ס ויותר מכוכן כמצדדים הארחה"ק לצד דרוםית מזרחית כך נ"ל. [ועיין עוד בשו"ת משבב דבר סי' י' בזוז].

סימן ד

בענין מנינית אשה לנשיאה של ביהכ"נ

יום ב' לס' וארא תשמ"ט

לכבוד ידידי הגדול הרה"ג ר' ישראל ווGENER שליט"א, מזכיר ועד הנהלה של
הסתדרות הרבנים אמריקה,
אחדשה"ט,

הנני בזה להסביר על דבר השאלה שנשאלת מא' מחברינו בהסתדרות הרבנים,
אם מותר למנות אשה להיות נשיאה בבית הכנסת עפ"י הלכה.

שאלת זו כבר נთעוררה בדור הקודם בנוגע לבחירת נשים בכלל, ועיין
בשו"ת שרידי אש (ח"א סימן קלח עמוד תטט-תטנ) שכתב, ז"ל: "ע"ד שאלו
בחירה נשים. הג"ר ד"ץ הופמן ז"ל התיר את הבחירה האקטיבית ואסר את
בחירה הפסיבית. אולם רבני אי"י וכן בעל ח"ח ז"ל והגרח"ע ז"ל ועוד, אסרו
גם הבחירה האקטיבית, והרב הראשי עוזיאל בספרו משפטיו עוזיאל מתיר את
בחירה לבוחר ולהבחר גם יחד, ולמה לי לתקוע א"ע במקום מחלוקת של
האוסרים ומתרים, נניח הדבר לזמן שבואו ויכריע. להאוסרים יש טעם מוסרי,
שהזו נגד הצניעות שאשה עוסקת בענייני ציבור וקהל, גם מביאים ראיי מספרי
שופטים, קני"ז: "מלך ולא מלכה", וכן מברכות מ"ה, א: נשים ועבדים וקטנים
אין מזמןן עליהם, שאון חברתם נאה. וכן במגילה כ"ג, א: אשה לא תקרא
בתורה מפני כבוד צבור, עי"ש. ויש לדחות ולפלפל, אבל אין תועלת בפלפול כי
יש בזה טעמי יותר עמוקים", עכ"ל השרידי אש.

מל' מרוצת תשובהו נראה-DDעתו למחות נגד בחירת נשים. ובשו"ת אגרות
משה (יו"ד ח"ב סימן מ"ה) דין הגאון מרן ר' משה פיינשטיין זצ"ל במשמעותו להשגהה
על הנסיבות, והאריך לבאר שיטת הרמב"ם (פ"א מהלכות מלכים הלכה ה') שכתב,
שכמו שאין ממנים אשה במלכות וכן כל ממשימות בישראל, אין ממנים בהם אלא
איש, וטרח לבאר שיטת הרמב"ם בזה שלא מצא מקור לדבריו בנוגע לנוגע לכל ממשימות
שבישראל, רק בנוגע למלך עפ"י דרישת הספרי "מלך ולא מלכה", ועל זה כתוב אכן

לומר דהוא סברת עצמו, כמו שדרשינו לכל MERCHANTABILITY שלא יהיה אלא מקרב אחד ביבמות דף מ"ה. דרישנו נמי כל הדינים שבפרשנה שנייה על מלך. גם לכל MERCHANTABILITY שהוא גם לזה שנאמר בספר מלך ולא מלכה שה"ה לכל MERCHANTABILITY שלא ממנים אשה ועי"ש ש מבחין בין דין פועל שעשו רצון משכיריו לזה שהוא ממונה שהוא שרהה ע"ש. וגם הביא שיטות הראשונים חולקים על הרמב"ם וסוברים דין "ולא אשה" רק במלך ולא בשאר MERCHANTABILITY דלפי דעתו רשיי, ותוס', ור"ן והחינוך חולקים בזה על הרמב"ם ולכך לצורך גدول בשבייל חיות האשה האלמנה ובני היתומים יש לסתוק על החולקים על הרמב"ם ולמנוחה תחת בעלה להשגה.

ועי"ש עוד שנותן עצה לקיים שיטת הרמב"ם הנ"ל שהאשה תהי שכורה להשגה מהרב המכשיר ותהי לה דין פועל ולא בגדיר מינוי. מ"מ בסימן מ"ה במשא ומתן עם הרה"ג ר' מאיר אמשעל, עורך ירחון המאור שיצא לדוחות דבריו בסימן מ"ד הנ"ל, וחוש המשיג למכשול דשמא ימנו אשה לבתי כנסיות שבמדינותו באמריקה, כתוב מהר"מ פיינשטיין זצ"ל שלא שיק שיצא בזה מכשול, וז"ל: "דזהבתי כנסיות והמוסדות שמתנהגים ע"פ דרך התורה לא יעשו בלא הוראת רב מובהק וממילא סגי לזה גם שיטת הרמב"ם שלא למנות אשה, ולאלו שסרו מדרך התורה הרי גם אם הוא איסור ברור ומפורש שבתורה לא ישגיחו ע"ז ואין לנו אחראים עליהם וכוי...". עכ"ל.

הנה מדברי האגרות משה הנ"ל נראה דבאופן המתואר שם באשה אלמנה בענין השגחה על הכספיות תורה להתир, משא"כ במינוי אשה בבית הכנסת. בתשובה הנדפסת בספר שו"ת המאור (חלק א') מון העורך הנ"ל הובאה דרשה שלא נמצאת בספריו הנ"ל, ומקורו מפסקתא זוטרתא פרשת שוטפים, וז"ל: "איש ולא אשה מכאן שאין ממשינה אשפה על הצבור", עכ"ל. זהו כהוראת הרמב"ם בהלי מלכים. ויש להוסיף עוד שזו"ל במדרש תהילים כ"ב, כי, התאוננו על הנהגת הדור ע"י אשה וזה חשים דרא דעתה דברייתא מן הדא ודבורה אשה נביאה (שופטים ד', ד').

חו"ץ מטעמים הנ"ל למנוע נשים מלהמןות הקהיל, יש עוד טעם עפ"י מה שהביא הרמ"א (חו"מ סימן ל"ז ס"ק כ"ב) בשם המהרי"ק, שורש קע"ג, וז"ל: "כל דבר התלוי במנוג בנין העיר אין אומרים בו תרי כמאה, אלא אזלינו בתר רוב, וכן כל כיוצא בזה שאין אנו צרכינן עדות ממש, וכן לא אמרינו וכיוצא בזה לא ראיינו איינו ראי' אלא הני ראי' וכוי...", עכ"ל. ועי"ש בש"ץ (ס"ק ל"ח) שהאריך לבאר שיטת המהרי"ק, וגם להסביר מעליו השגנת הבית יוסף על האגור (יוז"ד סימן א') שכותב, שאין להניח נשים לשוחות, שכבר נהגו שלא לשוחות, והב"י שם השיג עליו שלא ראיינו איינו ראי', והש"ץ האריך עפ"י המהרי"ק דבמנוג לא ראיינו ראי' כמו"ש המהרי"ק והרמ"א ע"ש בארכיות.

ולפ"י"ז כיון שבמשך דורות לא מינו נשים להיות ראשי הקהיל או פרנסי הקהיל, ולא ראיינו ולא שמענו אודות זה בקהלות שהתנהגו ע"פ דרך התורה,

**הדרום
ספר הליכות רגש**

از לא ראיינו הוイرأي. ועיין בשו"ת חות אייר (סימן רכ"ב) שכחט בעניין מנהיגים, שאמנו נוטים מדרך המנהג מ"מ יש לחוש שע"י כך יחלשו כח המנהיגים של בני ישראל שה"כ תורה הם ויהי כל אחד בונה במה לעצמו עפ"י סברתו, ומחייב מיili דרבנן בחוכא ואטלולא ויבואו לזלול בו, ע"ש שמיחה בעניין אמרת הבית קדיש באסיפה שיש פרסום, ע"ש.

לפי כל הנ"ל, כיון דיש הרבה טעמים לאסור מינוי אשה להיות נשיאת בית הכנסת, יש למחות ולמנוע דבר זה. כן נלע"ד להלכה.

מכבדו ומוקירו,
גדלי דוב שווארך

סימן ה

א) בעניין הבאת קטנים לבית הכנסת ב) קריאה ותפלה במבטא ספרדי בקהל אשכנזים

ב"ה

עש"ק שמיini תשמ"ח

לכבוד ש"ב המצוין במלות ובמדות טובות הרב ר' אליעזר פעלדמן שיחי,
אחדשה"ט,

הנני בזה לקיים הבטחתி לכתוב לך מענה על שתי שאלותיך, ובאותי במכתב
זה לא להאריך רק להראות לך המקום שנמצא עניין זה.

א) בעניין הבאת קטנים לבית הכנסת – עיין בתוס' חגיגה (דף ג' ע"א בסוף
העמוד בד"ה כדי ליתן שכר למביאיהם), וז"ל: "וועל זה סמכו להביא קטנים
בבית הכנסת", עכ"ל. הנה תוס' לא הגדרו גיל קטנים אלו, אלא מגנו אברחים
(או"ח סימן צ"ח ס"ק א') מביא בקיור דברי השל"ה שקורא תגר על המביאים
ילדים לבית הכנסת וכותב בדבריו נכוונים. וע"ש במחצית השקל ובמשנה ברורה
(ס"ק ג'): "והיינו קטנים שלא הגיעו לחינוך, מטעם כי הילדים משחקים
ומרകדים בביהכ"ן ומחללים קדושת ביהכ"ן, וגם מבלבלים דעת המתפללים.
ועוד טעם גם כי יזקינו לא יסورو ממנהג הרע אשר נתחנכו בילדותם להשtagע
ולבזות קדושת ביהכ"ן, אבל כשהגיעו לחינוך אדרבה יביאנו אותו לביהכ"ן
וילמדו אורחות חיים לישב באימה וביראה וכו' ...", ע"ש. וגם כדאי לעיין בכל
לשון השל"ה בסוף ענייני תפלה וסת"ת מה שהביא מספר דרך חיים, ע"ש. היוצא
מכל זה שמוטל על האב להשגת על ילדיו, שאם ראוי להביא אותן לביהכ"ן
כנ"ל, יsegich עליהם שלא יבלבלו דעת המתפללים ויפריעו סדר ביהכ"ן.

ב) ובעניין שאלה שנייה, אודות מה שקרה בישיבה שבchor ספרדי קרא
בתורה עפ"י מבטאו מחה בו א' מן המורים ואמר לו שלא הוציא ידי השומעים

את חובתם בקריאתו. הנה לפि מה שספרת שאותו המורה הוא לא הרב המרא דאטרא וגם לא ראש הישיבה, וחוץ ממה שהכלים פנוי הבוחר ברבים שזה עוז חמור, יש בזו אפקירותא לגבי הרב או הראש ישיבה, שמוטל עליהם להורות בזו.

ובעצם השאלה אם יכול אי' לקרוא במבטא ספרדי בקהל אשכנזים, כבר דנו בזו ספרי שו"ת עד ימינו אלה, ועיין בשוו"ת משפטיו עוזיאל (או"ח וי"ד ח"א) בהסכמות שבראש הספר ובשו"ת קול מבשר (ח"ב סימן י"ב), ובשו"ת שרידי אש (ח"ב סימן ה') בעניין קריאת הבר מצוה בודאי אין להקפיד ע"ש. והגאון ר' יוסף אללי הענקין ז"ל בס' עדות לישראל כתוב בעניין זה, ומדוברו יוצא שם באקראי עובר לפניו התيبة או קורא בתורה בהברה רגילה בפיו, אף שהיא אינה כהברה הרגילה בצבור, אין להקפיד בכך. ועיין בס' שו"ת כתור אפרים (סימן כ"ג) שבמביא מכל הנ"ל וגם הביא תשובה של הרב הראשי הרה"ג ר' איסר יהודה אונטרמן ז"ל בזו, ולאחר דיון רחב בזו פסק שהחzon הקבוע וכן הקורא בתורה בקביעות צריך להיות זה שקורא כדרישות רוב הציבור, אבל היחיד המתפלל או קורא בתורה באקראי יעשה כמו שהורגל בלי מוחה ומעכב ע"ש. ובשו"ת נצר מטעי הארייך לבאר כל הנ"ל בשאלת זו ומסקנתו להלכה, זז"ל: "אין שום קפidea כי בן עדה זו يتפלל לפי נוסח ומבטא של העדה השני אשר כולם יסודתם בהררי ק'", עכ"ל. ועיין עוד בשוו"ת יביע אומר (חלק ו' סימן י' וו"א) שהاريיך בכל זה וגם הסכים להוראת השידי אש הנ"ל שאשכנזים שומעים קריאת ס"ת ספרדי יוצאים י"ח, ושכ"כ כמה מאחרוני זמנינו שאין כל חשש בשינוי ההברה האשכנזית להברה ספרדית ע"ש. لكن לפי כל הנ"ל אין להקפיד אם הבוחר הספרדי קורא בתורה לפי הרגלו.

ד"ש לבבית לכל בני המשפחה,
בידידות,
גדלי' דוב שוואץ

סימן ו'

בעניין הספד בבייחכ"נ

אסרו חג כ"ד תשרי תשמ"ט
לכבוד ידידי הרב ר' יצחק נדך שיחיمام מהאה נברעסקא,
אחדשה"ט,

הנני בזה להסביר על שאלתו בנוגע למצב בעירו שכמעט א"א להעריך הספדים ולויות בבניין הכהלה שנמצא באזור עזוב ומסוכן, ואנשי קהילתו נמנעים מלבוא שם להשתתף בהසפד לכבוד הנפטרים, ושאלת מע"כ אם מותר להספיד בבית הכנסת בשעה שלא מכנים המת בתוך מקום התפלה רק בחוץ בפרוזדור במקום כניסה לבית הכנסת.

הנה בשו"ע (יו"ד סימן שד"מ ס"ק י"ט) מבואר, ז"ל: "مسפידין תלמידי חכמים ונשותיהם בבית הכנסת בבית המדרש, אבל לא שאר העס", עכ"ל. ומקור דין זה מברייתא במסכת מגילה (דף כ"ח ע"ב), ודין זה נמצא ג"כ בשו"ע (או"ח סימן קנ"א) בדייני קדושת בית הכנסת, דכתוב שם בס"ק אי' "ואין מספידין בהם אלא א"כ יהיו ההספדים לאחד מגדולי העיר שככל בני העיר מתקבצים ובאים להספידו וכוי", וכתב שם המגן אברהם (ס"ק ג'), ז"ל: "לא' מגדולי העיר שמת קרובו של הגadol כגון פרם דספדי לכתני בבית הכנסת", עכ"ל. והיינו האי דינה דהוזכר בغم' הניל ב מגילה ונפסק בשו"ע בס"י הנ"ל.

מ"מ אף בהספד כהאי גוונא אין שום ذכר להכנסת המת לביהכ"נ רק בי"ד (סימן שד"מ בס"ק כי) כתוב, ז"ל: "חכם ואלו' וגאון מכניםין אותו בבית המדרש ומניחין המתה במקום שהי' דורש וסופדין אותו שם וכוי", עכ"ל, ע"ש. וכבר ידועים דברי הגאון בעל חכמה אדם שכתב (כלל קנ"ה ס"ק י"ח) בנוגע לעניין זה, ז"ל: "וروع עלי המעשה שראו שעשו כן לאדוןנו מרנא ורבנא מהותני ר' אלiji חסיד שהי' ידוע ומפורסם לכל העולם לנאו וחסיד ויחיד בדורנו, ממנו למדנו לעשות כן גם למי שעושין לכבוד ועליהם נאמר ותבואו ותטמאו את

הדרום
ספר הליכות רגש

מקדשי ובודאי גורמים רעה למת בזיה וראוי לבטל זה שלא להכניס שום מת בבחכ"נ ובהמ"ד", עכ"ל.

הנה מכל חניל יש לפניו שני דיןדים. דין אחד שאין מכניסין את המת לבית הכנסת חוץ מחכם ואלוף וגאון וכו'. ודין שני שאפי' אין מכניסין את המת לבית הכנסת, יש גדר של קדושת בית הכנסת שאינו מספידין בהם חוץ מת"ח ונשותיהם. ובנידון דין לא כauraה ע"ג שאין מכניסין את המת לביהכ"ג, מ"מ מצד קדושת ביהכ"ס אין להספיד שאר מתים בביהכ"ג.

מ"מ נ"ל כבר הובא בשו"ע (או"ח סימן קנ"א ס"ק י"א), דבתים כנסיות בחו"ל הארץ מהני תנאי להשתמש בו אפי' בישובו אם אין בזיה השימוש כללות ראש ע"ש במשנה ברורה ס"ק ל"ד וביביאור הלכה. מ"מ כל זה מיيري שהתנו בפירוש בשעת בנין בית הכנסת, אלא דיש פלוגתא בסתם שלא התנו במפורש דהמגן אברהם מחמיר והמשאת בנימין מקליל וכן מצד הא"ר כהמשאת בנימין, וע"ש במשנה ברורה (ס"ק ל"ב ובעשר הציוו אותן י"ט בזיה). א"כ לפיז' בנידון דין, כיון דהוי שעת הדחק ואין הספד בכלל קלות ראש, נראה דיקולים להספיד בבית הכנסת אם לא מכניסין את המת בבחכ"נ במקום תפלה, ויש לסמוך על דעת המשאות בנימין והא"ר הנ"ל.

אסיסים בברכת כל טוב למע"כ,

ברגשי כבוד,

גדליי דוב שוווארץ

סימן ז'

בענין השתמשות ברמקול בלתי חשמלי בשבת ויו"ט

שאלת:

בענין השתמשות ברמקול בלי שום כח חשמלי בלבד רק ע"י רוח שסגור בתוך קנים חלולים, דכשմדברים בתוכם, גלי האוויר מוליכים ומגדילים את הקול רק ע"י כח הדיבור בלי שום מעשה, האם מותר בשבת ויו"ט?

תשובות:

עפ"י האמור בעירובין (דף ק"ד ע"א) השמעת קול בכלים Shir אסורה, אבל השמעת קול שאינו Shir מותרת, ע"ש בפלוגת הגמי ובתוס' שם, שרבי אלפס והר"י ברזילי פסקו להתייר בזזה כנגד הר"ח שפסק שכל השמעת קול אסורה. ועיין הרב אלפס שפסק כתלמוד בבלי כנגד הירושלמי, ע"ש. ועיין בשוו"ע (או"ח סימן של"ח) שפסק: "זה השמעת קול בכלים Shir אסור, אבל להקיש על הדלת וכיוצא בזזה שאין דרך Shir מותר". ועיין בביבור הלכה שהביא דעת הגרא"א לחומרה כדעת הר"ח. מ"מ ברמ"א שם כתוב: "וכן אם לא עבד מעשה שני, ולכן אלו שקורין לחבריהם ומצפכנים בהם כמו ציפור מותר לעשותו בשבת וכו'".

وع"ש המג"א ובמ"ב שאפילו מנעים בקול כעון Shir שני, "דלא גורי בזזה היכי דעבד בפה". א"כ אפילו אם נאמר כחומרת הר"ח דכל אולודי קלא אסור, זהו דוקא ע"י מעשה, משא"כ בנידון דין, דרך ע"י הפה הובא הקול רחוק מזו המדבר ולא גרע מלאו המצפכנים בפה וכו'.

وعיין בערוך השלחן (סע' ו'-ז') שתמה על דברי הרמ"א בענין הצפוף בפה, دائית קס"ד שייאו אסור כיון דהוי רק שירה בפה ולא אסור שירה בפה כלל, ו מבואר דכיון דיש מושגים האצבע בפה כדי לצפוף וכו' ע"ג דאולודי קול ביד אסור, "הכא Shir כיון דבידו אינו עושה מעשה Shir ושירותו הוא בפיו והיד אינו

אלא כדי שהצפוף בפה יעלה יפה ולכון מותר". ע"ש עוד (סע' ח') בעניין החזנים וכלי קאמער טא"ג, ע"ש.

وعיין בשווית ציץ אליעזר (ח"ג סימן ט"ז פרק ג') שדן בדברי הרמ"א הנ"ל, דאפשר בכלים מיוחדים לכך כגון המיקרופון אסור, דעתו ג' דבריו לא עביד מעשה, מ"מ כיון שימוש בכלים מיוחדים להشمעת קול, יש מקום לדון שיש עליו תורה כלים שיר משמש. וע"ש במה שהזכיר שו"ת בית יצחק (ח' יו"ד ח"ב בפתחות והגחות לסימן ל"א) בעניין הדיבור בטלפון, וגם מה שהאריך בצייך אליעזר (ח"א סימן ב' ס"י) בדבריו, וגם הזכיר דבריו השו"ת שבות יעקב (ח"ג סימן ל"א) שכותב שמה: "וביחוז ע"י כלים מיוחדים לדיבור ומשמעותם כולל על כמה וכמה מילין בריחוק מקום יכול אדם לדבר עם חברו דבר זה יהיה אסור לדבר עמו בשבת, ומעולם לא שמענו שום פוצה מה לפkap בnidon זה".

ע"פ שדעתינו בעניין המיתקון הנ"ל נוטה להתייר כיון שאין בו ממשום השמעת קול שיר ולא הויל כלים שיר ממש וגם שלא עביד מעשה, מ"מ צרכינן אנו לדעת בדיק כל תוכנות המיתקון כדי שלא יהיה כולל בתוך גורת שמא יתכן כלים שיר. הנה אח"כ ראייתי שכבר דנו בזה הרה"ג ר' לוי יצחק הלפרין ראש מכון למדעי טכנולוגיה לבعيות הלכה, וגם בקובץ רז"ש שכותב בזה הרה"ג נפתלי יהודה בערג, והאחרון הביא מדברי הרב הלפרין הנ"ל לחלק בין מגביר קול זה לרמקול חשמלי וכו', ומסיק דאין חשש של השמעת קול בכלים שיר "שהקהל בא מפי האדם ואין לו דמיון לכלי שיר וכן נמי לדיבור הגם שמעטה למרחוקים הויאל וניכר שהוא בא ע"י דיבור של האדם לא אסורו".

ובנוגע לעובדא דחול, הראה מקום לביאור הלכה התם בסימן של"ת, דבמקומות מצוה יש להקל, וזה שיקד כאן כדי להשמע דברי תורה והתפללה, ע"ש. וכדי שלא יהיו חשש כלל של אוושא מילתא ע"י הגברת הקול, נראה שיש לתקן המיתקון הזה להפעיל המכשיר בהרבה רמרקולים בלי הגברת הקול יותר מדיבור נורמלי לבני אדם. ועיין ברמ"א (או"ת סימן רנ"ב סעיף ח') בעניין אוושא מילתא דבמקומות פסידא יש להקל, ובמקומות שצורך לזה בביבהכ"ן שהרבה לא יכולים לשמעו סדר התפילה ודברי תורה, נראה דדומה למקומות פסידא אפילו דיש חשש של אוושא מילתא. מ"מ יש לתקן המיתקון הזה כפי הנ"ל ואז נראה דמותר להשתמש בו בשבת ויוציאו אופן שהופעל מערב שבת וגם א"א לתקן בשבת.

הנה אחרי כתבי כל זאת ראייתי דיון מיוחד על שימוש ברמקול לצורך מצווה בשבת ומועד בחומרת "ברקאי" ע"י הרה"ג ר' שאול ישראלי, ודון שם ברמקול רגיל מכח חשמלי מכונן מערב שבת ונפתח בשבת בצורה אוטומטית באופן שהמשתמש בו אינו יכול להפעילו להפסיקו או לשנות בו כלשהו, וכל שימושו במכשיר אינו אלא ע"י דיבור בלבד. ואעפ"י שאין לנו עוסקים בכלל במכשיר חשמלי, מ"מ דבריו שם בנוגע לבירור עניין אוושא מילתא וזילותא שייכים לנידון

דידן כגון בחשש של חד שפתח המכשיר בשבת. וזה כיון שהשימוש בשעון אוטומטי הוא דבר נפוץ, אין מקום לחשד לא פחות מאשר בשעון המשקولات שבו דברו הפסיקים. וטעעם זה הנהanno מתיריים השימוש באור החשמל הנדלק ונכבה חליפות פחותה חזש של מראית עין. ואם מצד האוושא מילתא וזילותא בשבת, הרי הוכח שזה שייך רק לדבר המקיים רעש גדול בסביבה וכלשונו הטור בזוה: "אוושא מילתא טפי", שכנראה רמז בזוה להבדיל בין ריחיים לשעון המצלצל שלא נמצא להזכירו כלל לפ"מ שנוקט רשיי שאין כאן הטעם מצד חשד. דלב"ה אינו קיים בזזה כלל, רק מצד עובדיין דחול, וזה שייך רק ברוחיים מצד "דוושא טפי" עכ"ל.

ובודאי בנידון DIDN שאין שום פעולה חשמלית וגם א"א לעשות שום תיקון במיתקן הנ"ל, כיון שכבר מכונן מע"ש ע"י הסרת המונע לרוח בתוך הקנים החלולים, ואין שינוי בעצם קולו של אדם כלל כמבואר לעיל, נראה דבמקומות מצוה לתפלה וללימוד התורה ברבים מותר להשתמש בו. כן נלע"ד.

גדלי דוב שווארטץ

סימן ח

לקט תשובות בענייני שבת, נאמנות, קטניות בפסח, ודין ליבון

שאלות אלו נשאלתי מכמה חברים שבענוותנותם בקשר חוות דעת עלייהו.

א) האם מותר לחם דבר יבש בשבת בתנור שכבר הודלק מערב שבת והחימום בשבת ע"י נカリ שם הדבר יבש שנتابשל כל צרכו בתחום התנור? הנה עיקר האיסור בזזה הוא איסור דרבנן של חזה דמיוזי מבשל, כדברו אר"ח סימן רנ"ג ס"ק ה' ברמ"א, וע"ש במשנה ברורה. אמן בביאור הלכה שם בסוף הסימן הראה מקום לשעריו תשובה בסוף סימן שי"ח בשם המהרי"ט להקל בדבר יבש שאין בו מرك ליתנו לתוך התנור ע"י א"י אף לכתלה, דהיינו שבות דשבות לצורך שבת, ע"ש. וכן הביא הביאור הלכה מקודם דעת הפרמ"ג בס"ק ל"ח, دقיוון דקייל"ל דשבות דשבות לצורך שבת, שרי לכתלה, ודבר יבש שאין בו רק שבות דchorah אפשר דהמיקל בזזה ע"י א"י אין גוערים בו. ועיין בספר ערוץ השלחן (סימן רנ"ג ס"ק ל"ד) וז"ל: "אםן באיסור דרבנן דהוי שבות דשבות דבמקום מצוה לא גורו רבנן, ואם צריך התבשיל לכבוד שבת אפשר דמותר וכמודמה, שכן יש נהגים ויש להם על מה שיש מוכנו, ולפ"ז צריך לדעת מה הוא דאוריתא ומה הוא דרבנן, ופושט הוא דכל שיש בזזה חשש בישול הוא דאוריתא, וכל שהחשש הוא מקום השחה או חזה או הטמנה הוא דרבנן" עכ"ל.

מכל הניל נראה דייש לסמו' לכתלה לחם דבר יבש שנتابשל כל צרכו בתחום התנור ע"י א"י בתנור שכבר הודלק בע"ש, שיש שבות דשבות במקום צורך שבת. ויש להאריך עוד בכל זה ובפרט دقדי לעיין בספר שו"ת אגרות משה (חלק א' או"ח סימן צ"ד) בסופו שלא הזכיר כלל מכל הניל והחמיר בנידון דידן. מ"מ יש לטcss עצה כפי מה שדברתי עם מע"כ, דעתfully שניל לסמו' על ההיתר הניל, יש לבקש אמצעים לחם התבשילים ע"י מה שקוראים "סטים טיביל",

דזה חשוב כחימום ע"ג קדירה דמותר כמבואר באו"ח (סימן רנ"ג ס"ק ה', וסימן שי"ח ס"ק ח'), ע"ש.

ב) בדיון מחלוקת שבת שאין לו נאמנות בדיני אישור והיתר זהו דוקא במחלוקת שבת בפרהסיא כدمבוואר ביוי"ד (סימן ב' ס"ק ה') בדיון שוחט וביו"ד (סימן קי"ט ס"ק ז') בדיון חשוד. ועיין באר היטב (יו"ד סימן ב' ס"ק ט"ו) שכטב, היינו בפני עשרה אנשים ישראלים, וגם צריך שיחלל כמה פעמים בפרהסיא, אבל בפ"א לא וכוכו, ע"ש.

בנוגע לעובר עבירה באיסור דרבנן, אם הוא מומר לḥלל שבתות או לאו, עיין שם בפתחי תשובה (ס"ק ח') שדן זהה. ועיין בשוו"ת אגרות משה (חلك יוי"ד סימן ע') דאפשרו אם מחלוקת שבת בפרהסיא לפני עשרה מישראל שאינם שומרי תורה נחשב למחלוקת שבת בפרהסיא, ע"ש.

א"כ לפ"ז נראה דין לסמוך על מחלוקת שבת בפרהסיא בנוגע לענייני משרות. ולפי מה שכתו התוספות (חולין דף ג' ע"ב בד"ה בודק), ישראל מומר לא סגיליה ביזוא ונכנס משום דלא מירתת, לפי שהוא מחזיק עצמו בישראל לכל דברין, לא מהני יוצא ונכנס לגבי ישראל מחלוקת שבת בפרהסיא כמו בשאר מומר באותו הדבר. אמנס כבר הזכרתי לחברים הרובנים בשעת הכינוס שם בשיקאגה דעת הרבה קוק זצ"ל בספרו שו"ת דעת כהן (סימן ס') שמחיש, אפשרו לפי סברת התוספות הניל' דמהני ישראל יוצא ונכנס אפשרו במחלוקת שבת, וכיון שאין ספר זה מצוי antiquus לשונו בזוה, וז"ל: "יובעיקר הדבר של סברת התוספות, ישראל מומר גרע משום שמחזיק עצמו בישראל, ייל דלא שייך זה במקומות שאומרים לו מפורש שאין מאמנים לו, ובודקין אחריו בזמנים תקופה, שהרי כל עיקר הסברא הוא משום דסביר לא יבדקו אחריו את הסchein והיינו בסתם אבל כשאומרים לו מפורש יבדקו אחריו ייל דגם לדברי התוספות מועל יוצא ונכנס, והרי אנו רואים שאע"פ שהביא המחבר בשו"ע דעת הרמב"ם לגבי שוחט דבאי דבריו מסימן קי"ט, בדיון מי שਮפורסים באחת מעבירות שבתורה, דמשמעו אפשרו הוא מומר עליהם, אלא שבihilול שבת קשה להתייר, ומ"מ ייל דלא גרע מנכרי דמהני ב"י יוצא ונכנס עכ"פ,adam נאמר ע"פ סברא דנראה לנו שאינו חשוד לשاري עבירות, הרי ודאי מהニア שמיירה דיזוא ונכנס, אלא Mai נאמר דמאחר שהז"ל גמרו אומר שומר לḥלל שבת דינו כgoi לכל דבריו, ייל דקלקלתו תקנתו שהוא מירתת יותר, שידוע הוא שאין לישראל כשר נאמנות כלל בו, ואחר שמווציא את עצמו מן הכלל ומחלוקת שבת בפרהסיא, מצורף למה שאמרנו מאחר שאומרים לו מפורש שאין מאמנים לו בשום דבר", עכ"ל ע"ש. וכן ע"ש בסימן ס"א שכטב אודות ישראל חשוד שאין לו נאמנות ובדלא אפשר לקבוע השגחה קבועה כתוב, וז"ל: "אבל בدلא אפשר יותר טוב שלא להזניח את העניין ולסמוך שאומן לא מרע אומנתאי" דמאחר שיש כאן עניין פרנסה

ייל דמירתת גם ישראל חשוד בכחאי גונוא וכוי", עכ"ל. לפיה' במה שסיפר לי מע"כ אודות המسطדות בשיקאגה שבعليון מחללי שבת והמסעדות סגורות בשבת, שאין שם שום חילול שבת במסעדה, ויש משגיח יוצא ונכנס מושך בשבוע, ובDALא אפשר לשכור משגיח תמיד יש לסמוק על דברי הגראייה קוק זכ"ל לפי מה שנתבאר לעיל, ובפרט שאין להזניח הענין שיש תקנה בהטפקת מאכלים כשר להרבה אנשים שלא כ"כ נזהרים בדיינים אלו.

וניל להעיר תשומת לב של מע"כ במה שחקר אם יש לסמוק על קביעת מערכת של שמירה אלקטרוני (electronic surveillance) ביחס עם מה שנתבאר לעיל דיש עניין של מירתת אפלו בישראל חשוד ייל בדרך כלל כיון דקביעת השמירה הזאת מייצרת מצב של מירתת לגבי החשוד, וכיון שבודקין אחריו תמיד ע"י אמצעים אלקטרוניים, ייל דיכולים לסמוק על אמצעים האלה אם אפשר לסדר אותם באופן שלא יהיה זיופים מצד המושגח. כן נראה לי וזה דבר עדין צריך עיון.

ג) הנה בקשר לשאלת המין של string beans אם מין זה בכלל קטניות אסור בפסח לאשכנזים, כدمבוואר ברמ"א (או"ח סי' תנ"ג) ומע"כ מסר לי איזה מקורות שונים להתייר, כגון האשל אברהם (סימן תנ"ג) בשם ספר בית דוד (סימן ו') ושו"ת יד יצחק (ח"ג סימן צ"ב), באמת עיני בספרים האלה ובאמת אין שם היתר מוחלט, דבאל אברהם הביא מספר בית דוד [מהגי ר' דוד אפענהיים ז"ל], דפולין חדשות אפשר דמותרין בפסח וכו', ובספר יד יצחק הנ"ל הוא מתיר רק השירותין או הקלייפות, אבל אם יש בהם גרעיני קטניות מסתבר אסור מפני הגרעינים שבהם, וכך שמצינו בפסחים (דף י"ח ע"א) חבל בחבל מחליף – יעוז. וכי"ב מצינו בכ"מ ומה"נ חיישנן דatoi לאחלופי בשאר קטניות ובזה מחמירין מאד בפסח, ויע"ש בשעת (אות א') דרצו להכניס גם Kapoorי בכלל קטניות והעליה דעתך ראו לטחנים לפני הפסק יע"ש אבל בשרביטין לחוד יש להתריר כמו"ש וכו'.

ובעינוי בספרים מצאתי שהגאון ר' שמואל ענגל ז"ל בשו"ת מהר"ש ענגל (חלק ד' סימן כ"ו) הביא דברי הבית דוד הנ"ל, וכתב שהספר בית דוד פסק דפולין הלchein הוינו בכלל גזירה רק דקשיא ליה מהא דנדוד מן הירק אסור בפולין הלchein וממילא הוינו בכלל יرك ולא בכלל קטניות וע"ש תירוצו לקושיא זו דבנדרים הולכין אחר ל' בנ"א ובלשון בני אדם קוראים לפולין הלchein יرك ע"ש. והאריך לבאר דפולין הלchein הנ"ל הם בכלל גזירת קטניות וביאר עוד דעת' גזירות קטניות מדרבנן ואם יש ספק אם איזה מין נכלל בכלל הגזירה לכארה ייל ספק לקולא מ"מ כיון גזירות קטניות נעשה בשבייל חששatoi לאחלופי בקמץ ויכול לבא לידי איסור כרת ייל דחמיר משאר איסור דרבנן ויל' דגם בספק אי הוא בכלל הגזירה נחמיר ול"ש בזה לומר אין מוסיפים על הגזירה דרך מטעם ספק מחמירין ע"ש ובסוף דבריו כתוב שקשה להתייר.

ד) ובנוגע לשאלת הקשר התנורים לא כשרים שאינם ב"י ע"י ליבון קל לאחר שנייקו התנורים וכל בעין הדבוק, דלכארה דלפי פסק המחבר בשוו"ע (או"ח סימן תנ"א ס"ק ד) שליבון צריך להיות עד שהייה נצוצות נתזין מהם, וע"ש ברמ"א ובט"ז שבדברים שבלו איסור צריך ליבון מדינה ולא ליבון קל, ע"ש. א"כ במלונות שעוזים סעודות גדולות, איך מותר להקשר התנורים הבלועים מאיסור ע"י ליבון קל?

לפ"ע"ד יש סמכין להתיר, דלפי דעת הגהות מיימוניות (הלכות מאכלות אסורות פ"י' הלכה ג) על מה שכتب הרמב"ם בכלים האסורים הלקוחים מון העכו"ם, שהרמב"ם כתב שחייב ליבון באור עד שתנשר קליפתו, על זה כתוב בהגהות מיימוניות באות ה', ז"ל: "מצאתי בשם ה"ר אביגדור כ"ץ זיל שם מלבינו עד שם ישים עליו קש יהיו נצוצות נתזין ממנו סגי בהכי, דאל"כ אותו טרפ"א שאופין תחתיו פשטייד ומלבינו אותה לאפות אח"כ פלדין ואם היה צריך לבנה עד שייהו נצוצות ניתזין היה מתקלקל למגררי ע"כ", עכ"ל. וברור מפי הגמ"ה דelibon זה מועיל אפילו באיסור, אע"ג דהمرדי כי בסוף מסכת ע"ז חילק בין היתרא בעל דמעיל ליבון קל לאיסורה בעל דבעי ליבון גמור, ודברי המרדכי הובאו ברמ"א הנ"ל, מ"מ חוזין מקור לelibon קל אפילו על איסור במקום שא"א לעשות ליבון גמור.

אמנם כיוון שרוב פוסקים לא פסקו הכי, אין לסמוך על שיטה זו בלבד אלא העיקר הנ"ל דבטנורים גדולים כאשר אין חשש ממש של בלוע בכלל דהא בדיון של ריחא מילתא המבואר ביו"ד (סימן ק"ח) באופן שצלו בשר נבילה יחד עם בשר כשר בתנור אי אין אלו דוגמים מבולע שבתנור בשעת הצלי' רק אודות ריחא מילתא, וע"ש בכל החלוקים בזה ובפרט מה שהביא הרמ"א שם דבר אחר זה בתנור אי אין חשש, וידוע באופן החימום של המאכלים בתנור המלוניות נעשו בכלים כשרים המונחים על שליבות התנורים שאין שום מגע ממש עם התנור וגם אין חשש מזיעה כיוון שכולם מרוחקים מגני התנורים, ואין זה דומה לתחת המחבת שהוזכר ברמ"א התם ועיין בדרכי תשובה זה.

חו"ז מזה יש לדמות נידונו דיון למה שכتب המחבר (סימן ק"ח ס"ק ג') ומקורו מתוספות ע"ז (דף ס"ו), ז"ל: "אם יש שמנונית על המרדה שקורין פאל"יא אסור ליתן עליה היתר כל היום, מיהו כשאינה בת יומו מותר להשתמש בה משום دائית אפשר בעניין אחר", עכ"ל. וע"ש בש"ז (ס"ק י"ט) שהביא מתוספות, ז"ל: "ולא גزو שaina ב"יatto ב"י (צדלקמן ר"ס קכ"ב) אפילו לכתהילה כיוון שלא אפשר שהרי העובד כוכבים לא ישמע לו לעשות מרדה חדשה בכל פעם שישפה עלי' של איסור". עכ"ל. א"כ בשאלתנו דהוי אינו ב"י וכמעט א"א לעשות ליבון גמור בכל התנורים, אבל מ"מ עושים ליבון קל כשייטת ההגחות מיימוניות הנ"ל, ומותר לכתהילה לעשות הכי, שלא גרע מדין של המרדה הנ"ל, ויש להאריך עוד בכל זה.

סימן ט

הגדרת אונס בשבת (בעבאס ארחה"ב)

R.C.A. Convention Monday May 8, 2006

(Ch. L.T. Col. Mark S. Weiner) Can a Shomer Shabbos man who wants to serve in the War against Terrorism voluntarily enlist if he will sometimes have to violate Shabbos? **באונס?** How should he be advised?

יש לעיין בשווית אמרי יושר (ח"ב סי' ק"מ אות ב') וז"ל: "ובדבר השאלה אם בא' מאנשי חיל הצבא שבא עתה להתגifyר אם יקבלו אותו הרוי אונס הוא לחייב שבת ועוד כמה איסורים בהיותו בצבא משום פקו"ן וא"כ למה לנו לגורום שיצטרך אח"כ לעبور משום סכ"ג מוטב שלא יתגifyר ולא יצטרך לדוחות. והנה לפyi הכרעת הש"ך יו"ד ס"ס קס"ו דמותר למול מילה שלא בזמן ביום הי' הון קטן הון לגר ע"ג שיצטרכו אח"כ לדוחות עליו שבת, וכמו דמפליגין בספינה לפני השבת לדבר המצויה יעוז, וא"כ גם בנ"ד משום מצוה מוותר לקבלו, ואם אח"כ יהיה אונס לחייב שבת הרוי פקו"ן דוחה. ואף לדעת השאלת יעב"ץ דבגר כיוון דעתך איינו מחויב בדבר אין מלון ביום ה', הינו בגונא בדוקא לאפשר להמתין איזה ימים, אבל הכא שאין לנו יודע עד מה יאריך המלחמה הדבר פשוט שאין למנוע לקבל הגר הבא להתגifyר וכו' ... אומרים לו מה לך להתגifyר והלא אתה רואה את האומה הזאת נמושה וכפופה שפילה מכל האומות ונחרגן על המילה ועל הטבילה ועל שאר כל המצוות ואין נהגים בפרהסיא כשאר כל האומות יעוז, ומשמע דבשעת גזירה היא שאין מניחין לישראל לקיים מצות, ולכן אומרים לו דברים הנ"ל, ואעפ"כ אם רצח מקבלין אותו והרי בשעת גזירה יהיו מוכרכ לפעמים לעبور על עשה ולית מאימת האומות רק דשרי משום סכ"ג. ואעפ"כ גם בזמן כזה מקבלין אותו לכתילה, ודוחק לומר דבשעת השמד אף על מצוה קלה יהרג ואל עברו, וא"כ באמת לא עברו כלל על שום מצוה דהא זה רק בל"ת אבל בעsha עברו ואל יהרג כדאיתא בס"י קני"ז, ואפ"ה מוותר לקבלו אף שיצטרך לעبور על עשה. ועוד דהא

יתכן נמי שיüber על לאוין כגון שאינו הגזירה להעביר על דת רק להנאות ועיי' ש"ץ דבכה"ג אף בשעת גזירה עברור ואל יחרג יעוז. וע"כ אכן משביגין כלל ע"ז אם רוצה לקבל עליו גירות", עכ"ל האמרי יושר.

הנה עפ"י הניל צריכין לבאר אם מದמין לעובדא הניל דעפ"י הש"ך דבמוקם מצוחה, כगון מצות מילה ודומה למפליגין בספינה אפי' בתוך ג' ימים לשבת אם הנסיעה לשם מצוחה, ולכארה איזו מצוחה יש בשאלתנו בנוגע לאנשי חיל היהודי וכוי' אם אח"כ הם במצב של אונס [וain להעיר על דברי האמרי יושר לישאל איזו מצוחה יש בקבלת גרים עיין בס' קול צופיך מהגאון המנוח ר' יהודה גרשוין ז"ל (עמי תק"ג-תק"ה) שהביא ראי' מדברי התשב"ץ בס' זהירות לר' שלמה בן גבירול (אות כ"ח) ומדברי הרמב"ם בס' המצות (מצוחה ג') דיש מצוחה חיובית לקבל גרים ע"ש]. א"כ אפשר לומר כיון דיש מצוחה של הכרת הטוב שהיא בכלל גמילת חסד לממשלה ארחה"ב ובפרט דיש מלחמה כנגד "הטרור", אם אח"כ בעבודת הצבא הוא במצב אונס של פקו"ן מותר לכתבה ליכנס במצב זה. אמנים י"ל אם אין במעשה חילול שבת עניין של פקו"ן כדי שיעשה ע"י שניינו.

ועוד יש לומר אם מדמין מצב האנשי חיל לרופאים שומרים תורה ומצוות שמוכרחין להיות על משמراتם בשבת (call on) שכבר התירו להם חילול שבת מטעם איבה מזמן "ועד ארבע ארצות" עפ"י שלא מטפלים עם יהודי אלא עם גוים [עיין בשוו"ת צץ אליעזר (חلك ח' סי' ט"ו פרק ו') ע"ש שהאריך לבאר את שאלת רופאים יהודים שומרין תומי' מטעם איבה וכוונת מלאכה שאינה צריכה לגופה. וסיים שם במסקנה ש[אם] יש אפשרות לדorder הטיפול ע"י אינו יהודי אז יש חיוב לעשות זאת ע"ש].

[ובנוגע לכמה שאלות מעשיות שמופיעים בצבא] מצאתי כמה תשובה בס' שו"ת חיליק יעקב (ח"א סי' ס"א).

א. יש שאלה באנשי הצבא המקובלן חופש בערב ראש השנה ובשבת של אחורי צריכין לנסוע חוזרת אי מותר להם לקבל החופש על ידי ראש השנה בכדי לקיים מצות התלוויות בהם שופר וכדומה אף שע"כ יהיה נאלצים לחילול שבת בנסיעה חוזרת. ע"ש בארכיות בכל צדי השאלה מכמה דוכתי בש"ס ובפוסקים ומסיק להקל כיון דאח"כ הנה אונס ורחמנא פטרי' וגם בסוף תשובה הראה מקום לס' מחזה אברהם להגאון מברא (סי' קכ"ז) ממש עיין שאלה כזו וגם בעיקר הפסק שגם הוא העלה להתריר בנידון שלו לעניין יו"ט של ראש השנה.

ואחר שכותב כל זה בתשובה הניל השיב [בשו"ת חיליק יעקב סי' ס"ב] כנגד רב א' שהעיר שהמתירין התירו רק כשהיהי אח"כ סכ"ג אבל בנגיד אף אם לא יחוור בשבת לא יהיה סכ"ג רק עונש תפיסה וזה אינו בגדר סכ"ג (והביא מנתיב חיים או"ח סי' ר"ט).

והשיב המחבר וז"ל: "ולא באתי בזה רק לחוות דעתך מה דפשיטה לי למר לאיסור לחזור בשבת מיבעי לי טובא. חדא אדם יפסוק כן א"כ כל איש ישראל

יהי מחייב לעשות כן ויגרום חלול השם גדול ובפרט למלשינו שיאמרו את דברי המלך אינם עושים זה דבר הנוגע לכל ישראל ועדיף טפי מהא דמbovear בסוסי של'ד דבזמה"ז שאנו שרויים בין הגוים דמותר לכבות דליקת שבת משום דין בזה סכ"נ. עיי באחרונים שם, וביחוד במדינות אלו שאנו מקבלים חופש ושווי זכות ומחויבים אנו בכל עוז לדרש בשлом המלכות וטובתם כמצווה עליינו מותה"ק וכאשר הארכו בזה האחרונים. וגם מה דPsiיטה לי' למ"ר אשר תפיסת בית האסורים אינו בגדר סכ"נ ג"כ אינו כלל ברור ולאו כל אנפין שוון, עיי באחרונים בסyi ר"יט ברוב שיטות דא"פ בחבוש מחמת ממון צריכין להודות זו"ל הסמ"ע בסyi שפ"ח ס"ק כ"ט כתוא מכמר, מה תוא זה כشنפל למכמר שוב אין מרוחמים עליו אף ממונם של ישראל כשןפל לידם אין מרוחמים עליהם ומעילין עליהם עד שהרבה פעמים יבא לידי סכ"נ עכ"ל (הסמ"ע). ועי' Tosyi סנהדרין כ"יו ע"יא ד"ה משרבו, ו"יל דפקוח נפש הוא ששואל להם המלך מס, ואין להם לפروع ומתרים בתפיסת המלך ומשו"ה התירו לחוש ששביעית אף דהוא מה"ת עכ"ל (התוס) ובפרט בזמן מלחמה, אכן אין אנו צריכין לפסוק על מה שלא נשאלנו, והחכם עיניו בראשו", עכ"ל החקת יעקב.

ב. וגם בסyi שוו"ת החקת יעקב (סyi ק"מ) השיג על השאלה אם מותר לאיש צבא לעשות מלאכתו ע"י ישראל מומר ע"ש שהאריך ומסיק להקל כי דין לפני עור הוא בשב ואל תעשה בנוגע לאחרים משא"כ אם הוא עשה מלאכת שבת הוא בקום ועשה וכו' ע"ש.

ג. וכן יש עוד תשובה ממנה (שם סyi קי"א) אם מותר לאיש צבא לילך חוץ לתהום בש"ק להתפלל בביהכ"ג בעיר הסמוכה שהוא חוץ לתהום יותר אלףים אמה דאי ישאר בביתו יהיו מוכחה עי"כ לחיל שבת בדברים אחרים וכו' ע"ש במה שdone בזה ומסיק להקל כדי לינצל מעבירה החמורה של חילול שבת דאוריתא.

ד. ומצאתי עוד בסyi החקת יעקב (ח"א סי' קמ"ו) שאלת רבנן צבאי אי מותר לו ליקח משרת ישראל תחת עכו"ם בצד להצלו מכמה עבירות, אף שע"ז יהיו מוכחה לאיזו עבירות שבת לעשותם ע"ש במה שהאריך והורה להקל במצב הנ"ל שכותב: "וגם מצוה להרב הצבאי להציל את החיל החרד מאיסורי תורה וחילול שבת החמורים, ואין לחוש שייעבור על האיסור דלפ"ע, כייהי מוכחה לעשות מלאכה שבת עבورو, משום דלפ"ע מיקרי איסור קל, דחדין אומרים לחברו חטא בשליל שיזכה חברך – וגם אין לחוש דבנ"ד ישلد"ע ... וצריך לדקדק הרבה שבת שלא יעשה חברו על ידו מלאכה שבת יותר מהנזכר וההכרח עבורי הצבאה והממשלה, ושיהי בכלל אונס ולא דברי הרשות", עכ"ל.

גדלי דוב שוואץ

סימן י'

בענין הבדלה על נר חשמל

הרב מחרקוב שמע שהגאון ר' יוסף רازין זצ"ל נשאל על מאור החשמל אם מברכין עליו על הדלקת נר של שבת ואי מברכין עליו בORA מאורי האש במוצאי שבת קודש, והורה דשרי לברך עליו במוצאי ש"ק דהאי אש הוא, אבל לא בעש"ק, דהברכה הוא להדלק נר זהה לא חשיב מדליק. ועיין בשו"ת תענוגי ישראל (ח"א סימן שכ"ד) שהורה בפשיטות שמברכין בORA מאורי אש על נרות מעלקטריק "כ"י לא בעין אש ממש רק אור המPAIR".

وعיין בשו"ת צץ אליעזר (ח"א סימן כ' פרק י"ג) בכל זה שהורה שמותר לברך על נר חשמל במוצאי ש"ק, אף שאור החשמל אינו נראה בגלוי רק מпозח הזכוכית, מ"מ אור זה של חשמל שאינו מכיוון שכך דרכו וזהו אופן גילויו. ובספר מקראי קדש על חנוכה (סימן כ') פסק, דין לברך בORA מאורי אש על נר חשמלי שאין זה "אש המPAIR" אלא מתחת מחומם, ע"ש.

وعיין בספר יביע אומר (ח"א סימן י"ז-י"ח) שהאריך לבאר דין לברך כלל על שום נר חשמל כיון שמכוסה עם זכוכית, והביא ג"כ דברי הצעץ אליעזר הניל. ומ"מ פסק כיון דפליגי בזה, ספק ברכות להקל, ע"ש.

גדלי דוב שווארטץ

סימן יא בעניין תוערת האלכוהול לגביו פסק

שאלה:

בעניין תעשיית האלכוהול שהייתה מקבלין ממזרחת התיכון שבא מנפט שהיה מערבי זה עם 85% מים ואח"כ מזוקקים אותו (distillation), שמקדמת דנא לא יהיה שום חשש של חמצן בפשת בbatis חרושת שהיו משתמשין רק מאלכוהול שתוצרתו מנפט; אבל עכשו בכמה בתי חרושת מייצרים האלכוהול מקטנית ממין תירס שנקרא alcohol fermentation, ואז הם מערבבים את זה עם 10% אלכוהול הנעשה משוערים שהוא חמצן גמור.

והנה ידוע שככל בתי חרושת שמוכרים אלכוהול, מוחביבים עפ"י החוק לסמן מקור האלכוהול, אם זה בא מנפט או מחמוץ (fermentation). מ"מ יש בתי חרושת, שאע"פ שמבידילים בין אלכוהול מנפט או ממעה חמוֹץ, הם משתמשים בצינורות ומכשירים שהשתמשו כבר בתעשייה האלכוהול שהיו בהם תמצית שעורירים כנ"ל, ורק היו רוחצים ומנקים כל המכשירים ע"י אלכוהול של נפט, ואח"כ התחילה לזקק וליצר האלכוהול של נפט שהיו מוכרים [תחת] הכותרת של אלכוהול של נפט (petroleum-derived). א"כ נתעוררה השאלה, בכל מיני תרופות וسمים שכבר אנו מותרים לפשת, אם אנו יודעים שבאלכוהול שיש בהם אין בהם חשש של חמצן גמור, האם מותר לחולה שאין בו סכנה לקחת אותם, דاع"ג שמייצרי הסמים קונים רק אלכוהול מנפט, מ"מ אפשר שנעשה במכשירים שיש בהם בליעת חמצן?

תשובה:

הנה כבר פסקו מחברי דורנו הגאון ר"מ פיינשטיין זצ"ל (אגרות משה או"ח ח"ה סימן צ"ב) ויבליך (צ"ל) הגאון ר' אליעזר ולדינברג שליט"א (שו"ת ציז אליעזר חלק י' סימן כ"ה פרק כ'), דתרופות שיש בהם חמצן מותר אפילו לחולה שאין בו סכנה, כיון דקודם הפסח הרפואה נטבילה ממש אוכל ואחסבי לא שיז בדבר שלוקח לרפואה, אף דברים מריריים ומאוסיים נוטלין לרפואה (ע"ש באג"מ).

וכן פסק בצי' אליעזר, ומביא מכמה ממחברים שנקטו בסברא זו דלא שייך כאן אחשביה', בפרט שהדבר בא ע"י תערובת שאר דברים, דלא שייך כאן אחשביה' דעתו על הטעמים, ע"ש בשם החזון איש.

ובנידון דין יש בכלל ספק אם יש תערובת חמץ, כיוון שלא יודעים בדיק אם האלכוהול של נפט שימושים בו בא מבית חרש שמערבי בו האלכוהול של חמוץ. ואפילו אם תמצוי לומר שיש חשש שנעשה במקשיירים שעשו בו את האלכוהול של חמוץ, מ"מ כיוון שהוא ע"י מעשה זיקוק (distillation), יש לסמוך על הוראת שו"ת משכנות יעקב (חלק יו"ד סימן ל"ד), שזיהעה היוצאה ע"י אור [זהינו זיקוק הניל] שנשתנה, כפנים חדשות באו לכאן, ע"ש שפסק שיש לצרף זה לשניפ להתריר, ושಯיך לצרף דעה זו כשניפ להתריר הטעמים הניל הנעשים עם אלכוהול הבא מבתי חרותה הניל, אפילו לחולה שאין בו סכנה. [וain שייך זה וזה גורם בעניין התעשיי הניל עיין בשוו"ת מנתת יצחק ח"ז סימן כ"ז וח"י סימן ל"ד באריכות, נראה דלא שייך כלל לענייננו].

אח"כ מצאתי בספר יסודי יהוּרָן (חלק ו' עמי ר"כ-רכ"א) שdone בסמי רפואי שיש בהם חשש חמוץ, והזכיר עוד ממחברים שהתריר ליקח אותם אפילו לחולה שאין בו סכנה, ע"ש.

לכן נלע"ד להורות שמותר ליקח טמים ותרופות שנעשו מהאלכוהול הניל שיש חשש של תערובת חמץ כפי שנית' לעיל.

גדלי' דוב שווארטץ

סימן יב

העמדהת קדרה של מרק על הבלעך ביום טוב הסמור לשבת

יום ג' לפ' וישב תשנ"א
לכבוד בן גיסי הבהיר הנעלם ר' ראוון פופקא שיחי,
אחדשה"ט,

הנני בזה להסביר על שאלתו בעניין העמדת קדרה של מרק שכבר נתבשלה כל
זכרה ועמדה במרקר והוצאה שם והעמידה על הבלעך בערך ח' דקוט לפני
השייעה ובמשך זמן זה לא נתחממה כראוי והאשה הבע"ב הנימה שם כמעט
עוד שעתיים עד שהזרו מביהכ"ג. וכל זה קרה ביום"ט ביום' של בע"ש. ושאלתו אם
מותר לאכול מרק זה בשבת.

הנה בנוגע לדין שהיה בשבת ידוע פלוגת הראשונים בזה והובאו ב' דעות
במחבר בשוו"ע (או"ח סימן רנ"ג ס"ק א') [ועיין בערוך השלחן בבירור השיטות]
ולפי סברא האחרונה שם, אם כבר נתבשל אפילו מאכל בן דרוסאי, מותר
לשחות, ופסק שם הרמ"א שנוהגין להקל בשיטתה זו ע"ש. אי"כ לגבי עצם דין של
שבת, כיון שכבר נתבשל כל צרכו, מותר לאכול ממנו.

מ"מ בנוגע לדין הכהנה ביום"ט שחיל בע"ש, כמו בנידון דין, ע"ג שעשו עירוב
تبשילים, מ"מ כיון דהיתר של עירוב תבשילים בניו על סברת רבה בפסחים
(דף מ"ז): "הואיל אי מיקלעי או רחין חי ליי", סמור לחסיכה לא שייך, הויל
ואז אין לסמור על עירוב תבשילים. מ"מ יש מחלוקת ראשונים בזה, ועיין כל
השיטות שהובאו בביאור הלכה של המשנה ברורה הלכות יומי"ט סימן תקכ"ז,
שרב חסדא סובר דעתו רחין חי לירובו, ע"ש בביאור הלכה
שמסיק דכל שכן ביום"ט שני שהוא דרבנן בודאי יש להקל לעת הצורך ע"ש.
לפי"ז נראה דמותר לאכול מן המrk הנ"ל בעובדא זו.

ואסימן בברכת כל טוב שתצליח ללקת מעלה מעלה בדרך התורה בישורת
שם ולתפארת.

ד"ש לבבית להוריך היקרים שיחי,
ברגשי ידידות,
דודך,
גדלי דוב שוואץ

סימן ג'

בענין שידורים טלויזיה ביום טוב

שאלה:

נשאלת שאלה מטעם חבר הרבנים שמשתמשים בשידורי בטלוויזיה להציג תוכנית מסויימת של ענייני היהדות בכל שבוע ושבוע ביום ראשון, ובפרט השידור מכיל בו בירור מצוות ומנהגים של עם ישראל, ויש בו התעניות לא רק מיהודים המבאים בזה אלא ג"כ לאינים יהודים. והשאלה אם חל יום ראשון בי"ט, האם מותר להנitch למנהל תחנת הטלוויזיה להציג שידור ביום בי"ט אשר הוקלט לפני יי"ט, וכל הפעלים שמה בתנה הם א"י, וגם להגיד למבייטים שהקלט נקלט ביום חול כדי למנוע חשש שעושים כל זה ביום בי"ט.

תשובה:

ראשית כל, לא אכנס כלל בשאלת הבטה בטלוויזיה אם מותר או לא וכו', עוסק רק בנידון לפניינו כמו שתתברר לעיל בשאלת. ועיין בשוו"ת ציצ אליעזר (ח"ג סימן ט"ז) שהאריך לבאר דין שימוש ברדיո בשבת וו"ט, ובקונטרס מפורט ביאר כל אופני השידורים ופתרונות המקלטים ופרטי המלאכות השיקיכים לזה. ולאחר שבא למסקנה אדם יש שמה ישראלים בתנה שצרכיים לפעול בהוצאת השידור, או ע"י דיבור במיקרופון אסור אלא אפילו אם היו מוצאות לסדר שלא יעברו בשבת וו"ט על שום אחד מהאיסורי מלאכות בפועל, כגון ע"י איזה מקלט אוטומטי מבعد יום בלי שום בן אדם שיעשה פעולה בשבת, ג"כ יש לדון לאיסור משום אושוא מילתא ועובדין דחול, ע"ש בפרק יי"ט מאותו הקונטרס.

وعיין במס' שבת (דף י"ח ע"א) שהובאה ברivityה: "אין נותנים חtin לתודך הרחיכים של מים אלא בכדי שיטחנו מבعد יום, מי טעם, אמר רביה מפה שמשמעת קול, א"ל רב יוסף לימה מר משום שביתת כלים וכו' ...". ע"ש כל הסוגיא, ועיין בדברי רש"י (ד"ה שיטחנו מבعد יום), זוז'ל: "מפני שמשמעת את הקול ואושוא מילתא בשבת ואייכא זילותא", עכ"ל. ועיין בב"י (או"ח סימן רנ"ב) שהביא כל שיטות הפסקים בזה אם פוסקים כרבה מטעם השמעת קול או כרב יוסף דסביר דהטעם משום איסור שביתת כלים, וזה דוקא אליבא דבית שמאי דאוסרין משא"כ אליבא דבית הלל דלא אסרי שביתת כלים, וא"כ

לא חיישינו להשמעת קול, ע"ש. ובמסקנתו פסק להתיר בעובדא הנ"ל, וכן פסק בשו"ע (ס"ק ה'), אבל הרמ"א כתוב, וזו": "ויש אוסרים ברחחים ובכל מקום שיש לחוש להשמעת קול (טור ותוס' והרא"ש פ"ג דשבת וסמ"ג וסה"ט והגהות מי"ז ותשובות מהרי"יו סי' ק"ל ואגור) והכי נהוג לכתלה, מיהו במקומות פסידא יש להקל כמו שאנו לעיל ס"ס רמ"ד, ומותר להעמיד כלי משකולת שקורין זיגר מע"ש ע"פ שמשמע קול להודיע השעות בשבת, כי הכל יודעים שדרךן להעמידו מאטמול (טור אגור), ועיין לקמן סי' של"ח', עכ"ל.

לפי"ז עפ"י פסק הרמ"א שחושין לאוושאAMILTA, יש לאסור בנידון DIDON, ואין להשנות בעובדא DIDON להעמדת כלי משකולת, כי לפי עניין הטלויזיה אין הכל יודעים שדרךן להעמידו מאטמול, כי הרבה שידוריהם נעשים באותו היום ממש בלי שום קליטה ביום החול, ומה שרוצים להודיע בשעת השידור זהה נעשה בחול, ידוע שהמודעה לא נעשה תמיד רק מפעם לפעם, וכל אלה המבאים בהזה לא תמיד מבאים בכל משך השידור ולא יודעים כלל אם זה נעשה מוקדם אם כבר סיבבו את הcptor או פסקו למגורי מהבטחת השידור, והרשות הנушה על הרואים והשומעים שאפי' הם נקרים הוא שיש שידור היוצא מחבר רבנים הנעשה בי"ט, ודומה לממה שכתב המגן אברהם (סימן רמ"ד ס"ק ח') בקבלה עכו"ם שעשו מלאכות אף מלאות דאוריתא שモתר לעשות, ומ"מ כתוב המגן וזו": "וא"כ הי' נראה להתיר לבנות בית הכנסת בשבת בקבלנות, ומ"מ ראייתי שהגדולים לארצו להתיירו כי בזמן הזה אין העכו"ם מניחין לשום אדם לעשות מלאכת פרהסיא ביום חג, ואם נניח אנחנו עושים, איך חילול השם וכוי", עכ"ל. א"כ אע"ג העכו"ם בזמן הזה לא כ"כ זהירים כמו אלו ביום המגן מא"מ הם יודעים שרבענים וחידושים לא עושים מלאכה בשבת וי"ט, ואם מבאים בשידור יחושו שמותר לעשות ויכול לגרום בעיות בונגא ליהודים שומר תורה, כמו שאמרו חז"ל בביצה (דף ו' ע"א) בונגא לחברו גבי קבורה בי"ט שני ע"ש ברש"ג.

ומה שהורה הרמ"א דבמקומות פסידא יש להקל, לא ברור כאן כלל אם יש לדון בנידון DIDON מטעם הפסד, ר"ל הפסד ממון, רק שניל' דבמניעת השידור בי"ט תהיי קידוש השם שיתפרנס הדבר שמשמעות קדושת יו"ט לא מציגים שום הצגה כזה ע"י הטלויזיה כיון שיש בהזזה משום אוושאAMILTA ועובדא דחול.

לכן לפי כל הנ"ל ניל' למנוע מהציג הצגה הנ"ל בי"ט אף' בלי שום פעולה מיהודים ואפי' באופן אוטומטי כמו שנית' לעיל. ועיין עוד בספר מגדות אליעזר אות כ"ב שהארכתי כבר באיסור ערכית מכונה לשיר בשבת וי"ט. ועיין עוד בשו"ת יביע אומר (חלק א' סימן כ' אותיות י"ב-י"ג) בעניין דומה זהה.

סימן יד
קריאה המגילה בטלפון

Rabbi Schwartz,

I was sent a shaila from Iraq. There are Soldiers at Forward Operating Bases who cannot get to a Chaplain on Purim. Can they hear Megila over the Phone?

Rabbi Ira Kronenberg

COL RES USAR

עיין בשווית מנהת אלעזר (ח"ב או"ח סימן ע"ב) שמתיר ע"י הטלפון, וכן עיין בספר מקראי קדש מהגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל, שהתיר ג"כ בקריאה המגילה ע"י הטלפון, ע"ש בסימן י"א בדיון קריאת המגילה. וכל זה רק בשעת הדחק כפי המצב הנ"ל של אנשי הצבא במקומות הנדרשים.

ברגשי כבוד,
גדלי דוב שוואץ